

Mai vei Elder Dallin H. Oaks
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na iDola kei na Lewa ni Matabete

E veidusimaki na idola ni matabete vei ira na marama vakakina na turaga, kei na cakacaka tabu ni matabete kei na lewa ni matabete sa baleti ira na marama vakakina na tagane.

I.

Eda sa raica ena koniferedi oqo na nodra sa mai vakacegui eso na veitacini yalodina, ka tokoni ira era sa mai kacivi. Ena ituvatava vakaoqo—sa ivakarau tudei ni Lotu—eda sega ni “biu itutu” ni da sa vakacegui, ka da sega ni “qaciqacia” ni da sa kacivi. E sega na “qaciqacia se biubiu” ena cakacaka ni Turaga. Na “toso ga i liu se toso i muri,” na kena duidui e na vakatau ki na noda ciqoma ka cakacakataka na noda kacivi kei na vakacegui. Au a dabe vakatulewa ena nona a vakacegui e dua na peresitedi ni iteki ka ciwa tu mai na yabaki nona vei qaravi totoka ka sa mai marautaka oqo na nona vakacegui kei na veikacivi vou rau sa mai kacivi kina vakaveiwatini. Rau sa mai kacivi me iliuliu ni isususu ena nodrau tabanalevu. Ena Lotu ga oqo e yaco kina na veidokai vakatautauvata vakaoqo!

II.

Ni a vosa tiko ena dua na koniferedi ni marama, a kaya kina na

peresitedi raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei o Linda K. Burton, “Eda nuitaka ni na *vakatikori* e lomada e dua na gagadre cecere meda kila vakavinaka na matabete.”¹ Sa gadrevi oqo vei keda kece, kau na saga oqo

ena noqu vosa baleta na idola kei na lewa ni matabete. Ni rau mai ka bibi vakatautauvata oqo vei ira na turaga kei na marama, au vakavinavinaka ni mai kaburaki ka tabaki na soqoni oqo vei ira na lewa ni Lotu taucoko. Eda vakalougatataki kece ena kaukauwa ni matabete. E veidusimaki na idola ni matabete vei ira na marama vakakina na turaga, kei na cakacaka tabu ni matabete kei na lewa ni matabete sa baleti ira na marama vakakina na turaga.

III.

E vakamacalataka o Peresitedi Joseph F. Smith na matabete e “kaukauwa ni Kalou e soli vei ira na tamata mera cakacaka ena vukuna e vuravura oqo me ra vakabulai kina na matavuvale kawatamata.”² Era vakavulica vei keda na iliuliu eso ni matabete “sa kaukauwa veivakabulai ena vuravura oqo. Sai koya na kaukauwa a buli kina na vuravura.”³ E vakavulica na ivolanikalou ni “sa soli tu na isolisoli vakabete mai na ivakatekivu; ia ena dei tu ga ka tawamudu” (Mosese 6:7). Koya gona, na matabete sa kaukauwa eda na tucaketale kina ka gole kina ki na bula tawamudu.

E tekivu na noda kila vinaka na ka ena noda kila vinaka na idola ni matabete. “Na idola ni matabete sai koya na lewa ni Kalou sa soli vei ira na [lewe] ni matabete mera veidusimaki kina, vakatulewa, ka liutaka na vakayagataki ni Nona matabete e vuravura oqo.”⁴ Na cakacaka yadua se cakacaka vakalotu e vakayacori ena Lotu e dusimaki se vakadonui mai vua e dua e tu vua na idola ni cakacaka o ya. E vakamacalataka o Elder M. Russell Ballard, “O ira e tiko na nodra idola ni matabete . . . ena vukudra sa rawa vei ira eso era vei qaravi ena ruku ni nodra veidusimaki mera yalodina ena nodra veidusimaki ka cakacaka ena lewa ni matabete ka rawata na kaukauwa ni matabete.”⁵

Ena lewai vakamatau ni kena cakacakataka na lewa ni matabete, sa na yaco me rabailevu ka vakaituvatuva na cakacaka ni idola ni matabete. E vakalevutaka ena kena vakayaco ka na kaukauwa ni matabete kei

na veivakalougatataki me nodra na luvena taucoko na Kalou. E vakaituvatuva ena kena dusimaki o cei me nona na lewa ni matabete, o koya me nona na itutu, ka vakatikori na kena dodonu kei na kaukauwa. Me vaka, vua e dua e lewe ni matabete e sega ni rawa me vakatikora na itutu se lewa o ya ki vua e dua tale, vakavo ga mai vua e dua e tu vua na idola. Ni sega na veivakadonui oqo, ena sega ni vakadonui na cakacaka vakalotu o ya. E vakamacalataki kina na vuna e sega kina ni rawa vua e dua na matabete—se cava ga nona itutu—me tabaka e dua na lewe ni nona matavuvale se qarava na sakaramede ena nona loma ni vuvale ke sega ni vakadonui mai vua e dua e vakaidola dodonu.

Vakavo ga ena cakacaka tabu era vakayacora na marama e valetabu ena idola nei peresitedi ni valetabu, kau na qai vakamacalataki tiko, o koya ga e

tu vua na idola ni matabete ena qarava na cakacaka vakalotu ni matabete. Kei na cakacaka vakalotu kece ni matabete vakadonui era sa volai vakaivola tu ena Lotu.

Kena iusutu, na idola kece ni matabete sa taura tu na Turaga o Jisu Karisito, ni sa Nona na matabete. O Koya ga e lewa na idola cava me soli vua na tamata kei na kena vakayagataki na idola oqori. Eda dau nanuma ga ni idola taucoko a vakatikori vei Josef Simici mai na Valetabu e Kirtland, ia e kaya na ivolanikalou ni idola ga a vakatikori o ya sa “idola ni cakacaka me vakayacori ena gauna oqo” (V&V 110:16). Ena koniferedi raraba ena vuqa na yabaki sa oti a kaya vei keda o Peresitedi Spencer W. Kimball ni tiko eso tale na idola ni matabete e se bera ni soli vei ira na tamata e vuravura, oka kina na idola ni veibuli kei na tucaketale.⁶

Na ituvaki vakalou ni ituvatuva e biu ki na idola ni matabete e vakamacalataki na duidui ni vakatulewa ni veiqaravi raraba ni Lotu kei na vakatulewa baleta na matabete. Na Mataveiliutaki Taumada kei na Matabose ni Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni Le Tinikarua, era vakatulewa tiko ena Lotu, sa tu na nodra kaukauwa ni vakatulewa me baleta na lawa kei na cakacaka ni Lotu—me vakataka na vanua me tara kina na valenilotu kei na yabaki ni bula ni kaulotu. E dina ni o ira na iliuliu vakatulewa oqo ka ra cakacaka ena idola taucoko sa tu vei ira na tamata ena itabagauna oqo, e sega ni nodra galala mera veisautaka na lewa sa vakalou me baleta na kena leweni duadua ga na matabete mai vei ira na turaga.

IV.

Meu na tukuna oqo na lewa ni matabete. Au na tekivu ena tolu na ivakavuvuli sa vakamacalataki oti: (1) na matabete sa kaukauwa ni Kalou e soli vei ira na turaga mera cakacaka ena nodra vakabulai na matavuvale kawatamata, (2) na lewa ni matabete sa vakayagataki mai vei ira na lewe ni matabete era taura tu na idola ni matabete, ka (3) vaka ni tukuna na ivolanikalou ni “ilesilesi kei na itavi kece eso vakalotu era sa okati kece ga ki na itutu ni matabete [vaka-Melikiseteki] oqo” (D&C 107:5), sa vakayacori kece ena veidusimaki ni idola ni matabete oqori ena lewa ni matabete.

E vakayaco-ka vakacava oqo vei ira na marama? Ena nona vosa vei ira na iSoqosoqo ni Veivukei, o Peresitedi Joseph Fielding Smith, ni se Peresitedi tu ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, a kaya: “Me vaka ni sega ni soli vei ira na marama na Matabete, sa sega kina ni vakatikori vei ira, e sega ni kena ibalebale oqo ni sega ni solia na Turaga vei ira na lewa. . . . E rawa ni soli vua e dua na lewa, se dua na marama, me vakayaco-ka ena loma ni Lotu e veivauci ka yaga dina ki na noda vakabulai, me vakataka na nodra cakacaka na marama ena Nona Vale na Turaga. Sa soli vei ira na kena lewa mera cakava na cakacaka cecere ka totoka, sa ka tabu vua na Turaga,

ka veivauci ena savasava me vaka na veivakalougatataki era solia na tagane era lewena tu na Matabete.”⁷

Ena vosa momona o ya, sa kaya vakavuqa sara kina o Peresitedi Smith ni sa soli oti tu vei ira na marama na lewa. E kaya vei ira na marama, “O na rawa ni vosa ena lewa, baleta na Turaga sa solia vei kemuni na lewa oqo.” A kaya talega o koya ki na iSoqosoqo ni Veivukei “[ni sa] soli oti na lewa kei na kaukauwa me vakayacori kina na veika cecere e vuqa.” Ka vakakina, na cakacaka ni Lotu era cakava na marama se turaga, ena valetabu se ena tabanalevu se tabana, era sa vakayacora tiko ena nodra veidusimaki o ira e tu vei ira na idola ni matabete. Koya gona, ni tukuni na iSoqosoqo ni Veivukei, e kaya o Peresitedi Smith, “Sa solia [na Turaga] kivei ira na isoqosoqo cecere oqo na lewa mera veiqaravi ena veidusimaki nei bisopi ni veitabanalevu . . . , ni nodra karoni na wekada vakayalo ka vakayago.”⁸

Koya gona, sa dina kina ni iSoqosoqo ni Veivukei ni sega ni dua ga na kalasi ia era sa lewena ia era sa kena itaukei—e dua na isema vakalou ki na matabete.⁹

E dau sega ni kena ivakarau meda tukuna na soli ni lewa ni matabete vei ira na marama ni ra kacivi ena Lotu, ia na lewa cava ga e rawa? Ni dua na marama—gone se qase—sa tabaki me vunautaka na kosipeli ni kaulotu tiko, sa soli vua na lewa ni matabete me vakayacora kina na cakacaka ni matabete oqo. E dina talega oqo ni tabaki e dua na marama me cakacaka ena dua na itutu se me qasenivuli ena dua na isoqosoqo ni Lotu ena veidusimaki nei dua e tu vua na idola ni matabete. Na nona cakacaka ena itutu o ya se veikacivi mai vua e dua e tiko nona idola ni matabete sa na cakacaka tale tikoga ena lewa ni matabete ni cakava na nona ilesilesi.

Vei koya ena cakacakataka nona lewa ni matabete mena guilecava na nona dodonu ka vakatabakidua ga ki na nodra ilesilesi. Oqori na ivakavuvuli sa gadrevi ena itikotiko raraba. Na dauvolaivola rogolevu ni Rusia o Aleksandr Solzhenitsyn e kaya, “Sa gauna oqo . . . me kakua ni taqomaki

vakalevu na dodonu ni tamata na ilesilesi ga ni tamata.”¹⁰ Era sa kila kina na Yalododonu Edaidai me rawati na bula vakacerecerei e sega ni vakaraitaki ena dodonu ni tamata ia sa ka ga ni vakayacori na ilesilesi.

V.

Sa dusimaka na Turaga ni tagane duadua ga mena tabaki ki na itutu ni matabete. Ia me vaka era kaya na iliuli eso ni Lotu, ira na tagane era sega “ni matabete.”¹¹ Na tagane era lewena ga na matabete, ena itavi tabu mera vakayagataka kina mera kune kalougata na luve ni Kalou taucoko.

Na kaukauwa cecere duadua sa solia na Kalou vei ira na luvena tagane ena sega ni rawa ni vakayaco-ka ke ra sega na nodra itokani na luvena yalewa, baleta sa solia kina na Kalou na kaukauwa vei ira ga na luvena yalewa “mera bulia na tamata . . . me rawa kina na inaki ni Kalou kei na iTuvatuva Cecere me vua.”¹² E kaya vakaoqori o Peresitedi J. Reuben Clark.

A tomana: “Oqo na nodra vanua na watida kei na tinada ena iTuvatuva Tawamudu. Era sega ni lewena na Matabete; era sega ni lesi mera cakava na itavi kei na cakacaka ni Matabete; se vakacolati ki na kena ilesilesi; era sa dauveibuli ka dauvuva-ka ena kaukauwa oqo, ka vakaivotavota ena kena kalougata, taukena na vinaka ni kaukauwa ni Matabete ka taukena na kena cakacaka vakalou ni sa kacivi vakalou, ni sa ka bibi tawamudu ena tikina o ya me vakataka na Matabete vakaikoya.”¹³

Mai na vosa veivakauqeti oqori, a tukuna tiko kina o Peresitedi Clark na matavuvale. Me vaka e tukuni tiko ena ivakaro ni matavuvale, sa ulu ni matavuvale o tama ka duidui na nona itavi mai vei watina, ia rau sa “vakaililesi vata ga me rau veivukei vakaveitokani vata.”¹⁴ Ni bera ni tavoci na ivakaro raraba ni matavuvale, a vosa veivakauqeti kina vakaoqo o Peresitedi Spencer W. Kimball: “Ni da kaya ni vakamau sa dua na veitokani vakatautauvata, meda sa qai kaya ni sa dua na veitokani e *taucoko*. E sega ni gadrevi mera *galu* tiko na marama ni YDE

vakadinadinataka na noda Turaga ka iVakabula o Jisu Karisito, ka sa Nona matabete oqo ka da sa Nona italai, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Linda K. Burton, "Priesthood: 'A Sacred Trust to Be Used for the Benefit of Men, Women, and Children'" (Brigham Young University Women's Conference address, Me 3, 2013), 1; ce.byu.edu/cw/womensconference/transcripts.php.
2. Joseph F. Smith, *Gospel Doctrine*, 5th ed. (1939), 139.
3. Boyd K. Packer, "Kaukauwa ni Matabete ena Vuvale," (soqoni ni veituberi veiliutaki e vuravura raraba, Fepe. 2012); lds.org/broadcasts; raica talega na James E. Faust, "Power of the Priesthood," *Ensign*, Me 1997, 41–43.
4. *iVoladusidusi 2: Veiliutaki ena Lotu* (2010), 2.1.1.
5. M. Russell Ballard, "Men and Women in the Work of the Lord," *Liaona*, Apr. 2014, 48; raica talega *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 138.
6. Raica na Spencer W. Kimball, "Our Great Potential," *Ensign*, Me 1977, 49.
7. Joseph Fielding Smith, "Relief Society—an Aid to the Priesthood," *Relief Society Magazine*, Janu. 1959, 4.
8. Joseph Fielding Smith, "Relief Society—an Aid to the Priesthood," 4, 5; raica talega na *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Joseph Fielding Smith* (2013), 302.
9. Raica na Boyd K. Packer, "The Relief Society," *Ensign*, Me 1998, 72; raica talega *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 138.
10. Aleksandr Solzhenitsyn, "A World Split Apart," (vosa taumada ena Harvard University, June 8, 1978); raica talega na Patricia T. Holland, "A Woman's Perspective on the Priesthood," *Ensign*, July 1980, 25; *Tambuli*, June 1982, 23; Dallin H. Oaks, "Rights and Responsibilities," *Mercer Law Review*, vol.36, no. 2 (vula ibatabata 1985), 427–42.
11. Raica na James E. Faust, "Ko Ni Sa Talai Kece Mai Lomalagi," *Liaona*, Nove. 2002, 113; M. Russell Ballard, "Oqo na iNaki kei na Lagilagi ni Noqu Cakacaka," *Liaona*, Me 2013, 19; Dallin H. Oaks, "Lewa ni Matabete ena Matavuvale kei na Lotu," *Liaona*, Nove. 2005, 26. Eda dau kaya ena so na gauna ni iSoqosoqo ni Veivukei e dua na "itokani ni matabete." Ena dodonu toka me tukuni ni cakacaka ni Turaga ena iSoqosoqo ni Veivukei kei ira na marama ena Lotu era sa "nodra itokani na lewe ni matabete."
12. J. Reuben Clark Jr., "Our Wives and Our Mothers in the Eternal Plan," *Relief Society Magazine*, Tise. 1946, 800.
13. J. Reuben Clark Jr., "Our Wives and Our Mothers," 801.
14. "Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba," *Liaona*, Nove. 2010, 129.
15. Spencer W. Kimball, "Privileges and Responsibilities of Sisters," *Ensign*, Nove. 1978, 106.
16. M. Russell Ballard, *Liaona*, Apr. 2014, 48; raica talega na Sheri L. Dew, *Women and the Priesthood* (2013), vakabibi na wase 6, ni kena vakamatatataki vakabibi na vunau e tukuni tiko eke.

se itokani *vakatikina* ga ena illesilese tawamudu oqo! Yalovinaka mo *soli iko* ka itokani *vakataucoko*.¹⁵

Ena mata ni Kalou, ena Lotu se loma ni vuvale, era sa tautauvata na marama kei na turaga ena nodrau itavi duidui.

Meu tinia ena dua na dina me baleta na veivakalougatataki ni matabete. Ni vakatauvatani kei na idola ni matabete kei na tabaki ki na matabete, na veivakalougatataki ni matabete sa soli tu vei ira na marama kei na turaga ena ituvaki vata ga. Na isolisoli ni Yalo Tabu kei na veivakalougatataki ni valetabu sa ivakadinadina bula ni dina oqo.

Ena nona vosa veilauti ena Macawa ni Vuli e BYU ena vula ikatakata sa oti, a voqataka kina o Elder M. Russell Ballard na ivakavuvuli oqo:

"Na vunau ni noda Lotu era sa tautauvata ga na marama kei ira na turaga ia e duidui ga na nodrau itavi. Na

Kalou e sega ni raica o koya e tagane se yalewa me vinaka cake se bibi cake mai vua e dua tale. . . .

"Ni ra gole ki valetabu na tagane kei na yalewa, rau sa vakaedaumeni ena kaukauwa vata ga, o ya ena kaukauwa ni matabete. . . . Era na taukena na kaukauwa kei na veivakalougatataki oqo ni matabete o ira kece na luve ni Kalou."¹⁶

Au sa vakadinadinataka na kaukauwa kei na veivakalougatataki ni matabete ni Kalou, sa nodra o ira kece na luvena tagane kei na yalewa na Kalou. Au sa vakadinadinataka na lewa ni matabete, sa cakacaka ena itutu kei na itaviqaravi kece ena loma ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Au vakadinadinataka ni sa vakalou na cakacaka veidusimaki ni idola ni matabete, e taura ka cakacaka tiko kina ena kena taucoko na noda parofita/peresitedi, Thomas S. Monson. Kena iotioti ka bibi duadua, au sa